

Egyre népszerűbb a családkutatás

VISSZA a gyökerekhez!

Erősíti a rokoni kapcsolatokat, gyarapítja a történelmi ismereteket, és izgalmasabb, mint bármelyik rejtvény – vallják szenvedélyükről a családkutatók. Van, aki egy fél életen át nyomoz az ősei után, más egy egész település családi hálóját bogozza ki, és olyan is akad, aki a családkutatásba csak egy láda sőrért vágott bele.

Bagdi Márton csak 2012-ben ötvenétezer születési, esketési és halotti anyakönyvi bejegyzést pótygott számítógépbe. A levéltárakban lefotózta őket, aztán napi tizenkét-tizenhárom órát két nyolc hónapon keresztül. Kapott érte két elismerő oklevelet és száz ezer forintot. Aztán pótygott tovább. Szenvédelyből.

Egy hatalmas pesti házban él és dolgozik – gépelés közben orosz „alvilági” zenét hallgat –, de Hajdúböszörményben nőtt fel.

– Gyerekkor álmodt, hogy feldolgozom az egész települést. Akkor „rikkancsként” a város minden utcáját bejártam hetente, mert kíváncsi voltam, hogy ki kicsoda – meséli az alagsori dolgozószobában, szinte hanyatt fekszik a foteljében. Megcsinálta: az összes (legálisan elérhető) böszörményi anyakönyvi kivonatot begépelte.

A nyolcvanas években ellehetetlenítette a politika, nem dolgozhatott tovább mérnökként, akkor kezdett el az ősei és élő rokonai után nyomozni. „A kutatás során egyszerre voltam kalandvágyó gyerek, szigorú szisztema szerinti adatgyűjtő, célratörő és tántoríthatatlan nyomozó, és nem utolsósorban saját múltam történése” – írta később.

Ezer évet és húszezer okmányt dolgozott fel. Kiment Moszkvába, eljutott a Bajkál-tavon túli Bagdikában (Bagdarin) és az észak-indiai Bagdi nevű városba is. 2001-ben a Debreceni Nagytemplomban nemzetiségi világtalálkozót szervezett. Háromezer-ötszáznál több vér szerinti rokona jött el. Ott volt unokanővére, dr. Bagdy Emöke is.

PETŐFI ÉS A DÉDMAMA

A hatvanas években az amerikai mormonok a világ összes fellelhető és hozzáférhető anyakönyvét lefényképezték és mikrofilmre vitték, a két és fél milliárd felvettelt még napjainkban is bővítik és digitalizálják (önkéntesek segítségével). A vallásuk szerint ugyanis jóvátehetik elhunyt őseik rossz cselekedeteit, és felkínálhatják nekik az üdvösséget. A magyar dokumentumokról készült mikrofilmek másolatait az Országos Levéltár egyik osztályán őrzik. A nyolcvanas években annak volt a vezetője dr. Kollega Tarsoly István, a Magyar Családtörténet-kutató Egyesület (MACSE) elnöke.

A szervezet tagjai szívós munkával eddig tízmillió anyakönyvi adatot indexeltek. Közél ezren vannak – amikor megosztották egymással a kutatásaikat, kiderült, hogy sokan rokonok.

István Tarsoly

– Ugye mindenkinek két szülője van, négy nagyszülője, nyolc dédszülője és így tovább. Ha senkivel sem lenne közös fölmenőnk, az azt jelentené, hogy a honfoglalás idején több milliárd magyar élt volna itt – magyarázza az „ösvésztés” fogalmát István. – Am a rokoni hálózatok összeérnek. Ha egy faluban két testvérnése a dédunokái házasaodnak össze, a közös

gyökerek miatt máris kevesebb őssel kell számolnunk, és ahogy haladunk vissza az időben, egyre jobban összekeszálódna a szála.

Istvánt sokan keresik meg olyanokkal, hogy ők Zrínyi Miklós leszármazottai, segítsenek ezt igazolni. Amikor a levéltárban dolgozott, írt neki egy amerikai, aki abból, hogy a dédapját Tóth Mózesnek hívták, arra követteztetett, hogy a család az egiptomi Thotmesz fáraótól származik. Egy másik amerikainak pedig papírja volt arról, hogy az ereiben magyar nemesi, sőt királyi vér csörgedezik, a család címerüket Anjou-liliom díszítette. Istvántól tudta meg, hogy a nagypapa valójában egy borsodi faluban született, és az anyakönyvi bejegyzés szerint roma volt.

Egy fiatalember, akinek István a nyolcvanas években segített elindulni, huszonhét év után befejezte a kutatást, és anyagot az édesapja születésnapjára megjelentetett könyvben. Kinyomozta, hogy a dédanyja ünnepeit színésznő volt, aki évekig együtt játszott Petőfivel, asztalos újkápa meg Batthyány Lajosnak ácsolt koporsó 1849-ben.

MEGELEVENEDIK A TÖRTÉNELEM

„Kedves Listatársak! Meg tudnátok mondani, hogy Végard görögkatolikus anyakönyveit az 1800-as évekből hol lehet kutatni? Sátorajzújhegyen vagy helyben?” „Tisztelt Lev. Társak! Egy olyan múzeumot keresek Ródben, amelyet a Cultul Eroilor román hadisírgondozó hivatal emelt a sipoitelei Pow tábor halottjainak. Pilch Jenő könyve szerint a ródi vasútállomásról az egyik magaslaton látni lehet a keresztel koronázott, hatalmas múzeumot.” Így zajlik az élet a Családtörténeti levelezőlistán.

– Gyerekkoromban összeült a család, és a férfiak a háborús élményeikről meséltek, az asszonyok például a szülőről. Úgy éreztem, hogy ha nem fogom meg ezeket a történeteket, elvesznek örökre – mesél a kezdetekről Ari Ilona, aki két vidéki családkutató klub vezetése mellett a saját és férje őseit kutatja.

A szála Mezőtúrra vezettek. Megismerkedett más családkutatókkal is, akikkel csatlakoztak az ottani helytörténeti egyesülethez, hét éve segítik, tanítják egymást. Ajópélda nyomán létrejött egy másikkapcsolat Szolnok, az Aba-Novák Agóra Kulturális Központban. Levéltárakba járnak, előadásokat tartanak, módszertani kiadványokat írnak, tavaly országos kongresszust rendeztek.

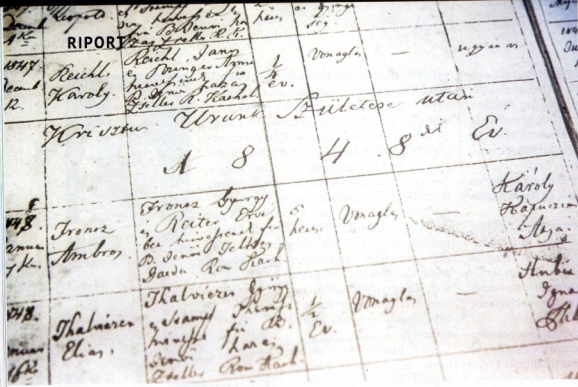

Bagdi Márton

Ari Ilona

A CSALÁDKUTATÁS ÉS A TUDOMÁNY

– A történetudomány, a néprajz, a demográfia, a szociológia képviselői munkájuk során családkutatást is végeznek – mutat rá dr. habil. Órsi Julianna társadalomkutató, akinek néhány alföldi értelmiségi família 18-19. századi adatait nyomon követve sikerült felrajzolni a kisvárosi értelmiség mentalitását, szerepvállalását a mezővárosi társadalomban. Julianna mellesleg a helyi lelkeséssel családkutató csoportot alakított Törökven.

Kónya Zsuzsanna

– A családkutatás a legjobb rejtvényű és izgalmasabb, érdekesebb – mondja Ilona. Hisz abban, hogy az óskutatás erősíti a családi összetartást és a szülőföldhöz kötődést,

öt például összehozta egy másodunokatestvérével, akinek a létezéséről nem tudott. A kutatással gyarapodhatnak a történelmi és a néprajzi ismereteink is.

– Miközben egyre többet tudunk meg az adott korokról, közelebb, szinte karnyújtásnyira kerülnek a régmúltak hitt idők. Valaki úgy fogalmazta meg, hogy kutatás közben többet ismert meg hazánk történelméről, mint valaha az iskolai tanulmányai során – folytatja Ilona. – És tanulhatunk elődeink példájából! Elleshetjük tőlük, hogyan lettek úrrá a nehéz helyzeteken, milyen lelki nagyságról tettek tanúbizonyságot, amikor a nulláról kellett felépíteniük az életüket.

CSALÁDFA FOGADÁSBÓL

A magyar rekordere családfeje a 12-13. századig nyúl vissza. (Sőt az Esterházyak – persze jó nagy hiátussal – egészen Ádámig vezették vissza az ősfát.) Azok az idők főleg a nemességvizsgálatok jegyzeteiből, illetve a családi levéltárakból lehet megidézni. Magyarországon az állami anyakönyvezést 1895-ben vezették be, addig csak az egyházi dokumentáta a születéseket, halálokat, kereszteleket, esküvéket. Am az egyházi anyagok főleg csak a második világháborúig

használatok, mert a diktatórában kevesebben vállalták fel a vallásukat, vagy például a lakóhelyüktől messze kereszteleztették meg a gyereket.

– Egy középkori családkutatónak ahhoz, hogy eljusson a szabadon kutatható anyakönyvekig, négy-öt generációt kell begyűjtenie a szülőktől vagy a nagyszülőktől, esetleg a családi iratokból. De akinek elváltak a szülei, vagy az egyik rokona nem beszél a másikkal, nem tud elindulni – mutat rá Berkes József nyugalmazott főlevéltáros.

Huszonöt éves pályája során rengeteg családkutatót látott. A legtöbbjük a kíváncsiság hajtotta, de akad olyan is, aki kártyások idején szorult rá arra, hogy igazolja a származását. És jött egy nyugdíjas mérnök, aki egy láda sörbe fogadott, hogy két év alatt felkutálja az őseit. (Három év alatt végzett.)

– Gyakran meglepett az amatőr kutatók naivitása, sok külföldi teljesen fölkészületlenül jött be a levéltárba. Volt, aki egy tizenhatodik századi okmányról rácsodálkozott, hogy nem géppel van kizítelve – mondja. – Amikor egy a Várban lévő épületben dolgoztam, bejött egy amerikai házaspár, hogy a Mátyás-templom melletti hotelben laktak, van félórájuk két konferencia között, mire elég ez az idő. Azt hitték, hogy benyomok egy gombot, és már nyomtatom is a családfájukat. Mondtam, hogy inkább sétáljanak egyet a Várban.

KUTATÁS A FOTELBŐL

A családkutatásban is teret nyert az internet. A Hungaricana gyűjteményben elérhető foglgyótörzskönyvekből például az is megtudható, az elítélt hány centi volt, milyen testalkatú, vagy hogy a bal kézfejét tetovált, két fog hiányzik, de még az is, hogy „rendes ember volt, csak egyszer-kétszer lopott”. Sok dunántúli temető adatait már gépre vitték.

Bár Kónya Zsuzsanna, a MACSE vezetőségi tagjának van otthon saját mikrofilmolvasója, új adatok reményében már ő is a netet böngészgeti.

– Így a kutatáshoz nem kell kivennem szabadságot, leülök a fotelbe éjjel kettőkor, aztán nézelődöm. Persze csak amíg a család tolerálja – mondja nevetve.

Az egyik legnagyobb adatbázis a mormonoké. A Familysearch.org honlapon elérhető gyűjtemény ingyenes, és nagyon sok magyar anyakönyvi adatot tartalmaz. (Persze itt is figyelembe veszik a kutatási korlátozásokat.) A keresőprogram az önkéntesek elírásaival is számol, de a hibás indexelés nem mindig szűrheti ki.

Teszünk egy próbát. Fotós kollégám, Hirling Bálint annyit tud, hogy a dedáppia, János 1838-ban született Zebegényben. A gép Johannes néven megtalálja. Zsuzsa pillanatok alatt kinyomozta, kik voltak a testvérei, és már szágulunk is tovább az úkmamához. Rátapadunk a monitorra. Kezdődik az időutazás.

Pór Attila